

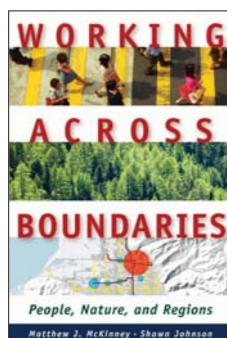
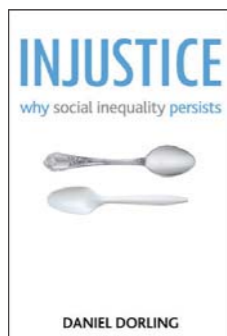

pas verschenen

Kesteren, K. van. *Verloren in wanorde. Dertig jaar ontwikkelingssamenwerking, een persoonlijk relaas*. KIT Publishers, 216 p., € 19,50. In dienst van het ministerie van Buitenlandse Zaken werkte Karel van Kesteren (1948) onder meer in Colombia, Nicaragua en Tanzania. Tussendoor was hij in Den Haag. Zijn ervaringen met ontwikkelingssamenwerking boekstaafde hij in *Verloren in wanorde*. Vanwege de chaos, bureaucratie en geringe successen die worden behaald met losse projecten pleit hij voor (algemene) begrotingssteun aan het hulpontvangende land. In Tanzania blijkt begrotingssteun te werken en zichtbaar te worden in resultaten 'op de grond', terwijl projecthulp faalt.

Dorling, D. *Injustice. Why social inequality persists*. Policy Press, 400 p., 20 pond. Niet elke Britse sociaal geograaf droomt weg in esoterische post-moderne theorievorming. Daniel Dorling, hoogleraar in Sheffield, analyseert in *Injustice* de toenemende sociaalruimtelijke ongelijkheid in Groot-Brittannië, ondanks vele jaren Labour. In een interview met *de Volkskrant* zegt Dorling: 'In grafieken is moeilijk een verschil te zien tussen het Labour van Blair en de Thatcher-jaren'. Vooral in Londen is de ongelijkheid extreem: de 10% rijksten zijn 273 keer zo rijk als de 10% armsten. Dat is een even grote ongelijkheid als in de eerste helft van de 19de eeuw, toen Dickens zijn romans schreef. Over het hele koninkrijk bezien, is de kloof tussen rijk en arm een factor 14.

McKinney, M.J. & S. Johnson. *Working Across Boundaries. People, Nature and Regions*. Lincoln Institute of Land Policy, 176 p., 25 dollar, bestellen via www.lincolninstitute.edu Het Amerikaanse Lincoln Institute for Land Policy is een particuliere denktank op het gebied van grondpolitiek en planologie. Behalve een eigen tijdschrift, *Land Lines*, geeft het tal van boeken uit, zoals *Working*

Across Boundaries over de manieren waarop regio's vruchtbaar kunnen samenwerken. Gebaseerd op ervaringen in Canada (bijvoorbeeld Calgary) en de Verenigde Staten, maar ook voor Europeanen interessant.

Manshanden, W.J. e.a. *De Top-20 van Europese stedelijke regio's; Randstad Holland in internationaal perspectief*. TNO Bouw en Ondergrond, 142 p., downloaden via www.tno.nl Sinds twintig jaar is de Randstad in de ban van lijstjes: stijgt of daalt ze in de Europese rangorde van metropolitane gebieden? Politiek brisant, want in een daling ziet menigeen aanleiding om te pleiten voor bestuurlijke eenwording, alsof de oorzaak van een daling ligt in de versnippering. Hoe dan ook, de zesde *Randstad Monitor* biedt vele lijstjes over de periode 1995-2008. De Randstad neemt achter Londen en Parijs een subtoppositie in, samen met het Ruhrgebied. Kijken we naar de afzonderlijke steden, dan scoort de Randstad fors lager. Zo staat Amsterdam gemeten in aantallen toeristische overnachtingen op de 11de plaats, nog achter Barcelona, Praag, Wenen en München. Een achteruitgang die ten dele geweten wordt aan de jarenlange sluiting van Amsterdamse musea.

Nederlandse Geografische Studies

Kokx, Anita. *Between dreams and reality. Urban governance in the process of Dutch urban restructuring*. NGS 394. KNAG/Fac. Geowetenschappen UU. 169 p., € 20. In tal van steden worden wijken uit de jaren 50-75 geherstructureerd. Daarbij spelen vele partijen en belangen een rol, zoals woningcorporaties, gemeenten en bewonersorganisaties. Hoe werken ze samen? Volgens het ideaalbeeld en de beleidsintenties gebeurt dat op basis van wederkerigheid en vertrouwen, maar in de praktijk blijkt daar weinig van terecht te komen.

Het rapport gaat ook in op de ontwikkelingen binnen de Randstad tussen noord- en zuidvleugel. Amsterdam-Utrecht boet aan economische dynamiek in; de onderzoekers wijten dat aan agglomeratienadelen: ruimtegebrek en congestie. Rotterdam-Den Haag doet het iets beter.

Blondeel, P. *Nieuwe kleren voor de werkstad. Sociale geschiedenis en ruimtelijke planning in de Antwerpse stationsomgeving*. Garant, 32 p., € 7. Paul Blondeel schreef een wat zorgelijk gestemde beschouwing over de veranderingen in de stationswijk van Antwerpen. Ooit een gemengde grootstedelijke wijk aan de stadsrand waar arme mensen niet werden weggekeken, tegenwoordig 'een goed geoliede overstapmachine waar elk conflict bij voorbaat is uitgehaald' en waar alles in dienst staat van consumptie en kapitaal. Alleen in een enkel vergeten, in de luwte gelegen stukje is de oude opvangfunctie nog aanwezig: daar zoeken mensen zonder papieren en Oost-Europeanen een onderkomen. Voor zolang het duurt.

Asselen, S. van. *Peat compaction in deltas. Implications for Holocene delta evolution*. NGS 395. KNAG/Fac. Geowetenschappen UU, 180 p., € 17,50. Anders dan klei en zand laat veen zich goed samenpersen. 'Veencompactie' leidt tot bodemdaling en dat heeft gevolgen voor de ontwikkeling van delta's. Sanneke van Asselen onderzocht dit proces in Canada, Nederland en Polen.

signalementen

Nulmeridiaan

Cleef, A. van. *De verborgen ordening. Een ontdekkingsreis langs de nulmeridiaan*. Cossee, 397 p., € 24,90.

In de jaren 80 volgde Thurston Clarke zo nauwkeurig mogelijk de hele evenaar en schreef er een onderhoudend boek over dat ook in een Nederlandse vertaling verscheen: *Volg de evenaar* (1990). Als lijn die alle punten verbindt die even ver van de Noordpool als van de Zuidpool afliggen, heeft de evenaar een vanzelfsprekende evidentie. Dat vanzelfsprekende mist de nulmeridiaan. Die kan overal worden getrokken, en dat is dan ook gedaan. Zo werkten de Fransen met de nulmeridiaan van Parijs en de Britten met die van Greenwich. De locatie van de nulmeridiaan is niet meer dan een afspraak uit 1884, toen 26 landen in Washington de Greenwichmeridiaan als universele nulmeridiaan aanvaardden. Dat is misschien de reden dat ze ook minder tot de verbeelding spreekt. Bij mijn weten is de journalist en schrijver Alfred van Cleef de eerste die op het idee kwam de nulmeridiaan te volgen.

Even een vraag tussendoor aan de topografisch gevormde lezers van *Geografie*: door welke landen kwam hij dan? Juist: door Groot-Brittannië, Frankrijk, Spanje, Algerije, Mali, Burkina Faso, een piepklein stukje Togo en Ghana. Algerije weigerde Van Cleef een visum, zodat het land met het langste stuk

Brolsma, R.J. *Effect of climate change on temperate forest ecosystems*. NGS 396. KNAG/Fac. Geowetenschappen UU, 157 p., € 17,95. In gematigde klimaten heeft grondwater een sterke invloed op vegetatie. Verandert de hoeveelheid bodemvocht, dan verandert ook de water- en zuurstofstress van planten. Reinder Brolsma ontwikkelt een kwantitatief kader voor de studie van ecohydrologie in grondwaterbeïnvloede gematigde bosccosystemen.

Meer informatie: www.knag.nl. Utrechtse proefschriften zijn ook te vinden op: igitur-archive.library.uu.nl

nulmeridiaan onbezocht bleef. Maar Van Cleef's avonturen in de overige landen boden genoeg voor een kloek boek. De auteur vermengt zijn alledaagse reiservaringen langs de nulmeridiaan met meer algemene informatie, bijvoorbeeld over de Washington-conferentie, de mondiale tijdrekening en de organisatie van snijpuntverlaafden – zij proberen zo veel mogelijk van de 64.442 snijpunten van lengte- en breedtegraden met een heel getal te bezoeken en te fotograferen. Uit *De verborgen ordening* zijn mooie quizvragen af te leiden, zowel eenvoudige (welk continent ligt op het noordelijk, zuidelijk, oostelijk én westelijk halfmond?), als moeilijke. Hoe kan het dat gedurende elk etmaal iets minder dan twee uur drie data tegelijk op aarde voorkomen – als het donderdagochtend 11.05 uur is in Amsterdam, is het in Samoa woensdagavond 23.05 uur en in Kiritimati vrijdag 00.05 uur. Dat kan, zo legt Van Cleef uit, omdat de vroegste en laatste tijdzones tegenwoordig niet 24 maar 26 uur uiteenlopen, zodat elke kalenderdatum gedurende 50 uur ergens op aarde aanwezig is. Met vaardige hand vermengt hij dit soort informatie met zijn ervaringen onderweg – vaak hilarische, zoals met een bestuurder die nooit geweten heeft dat zijn plaats op de nulmeridiaan ligt en onmiddellijk de mogelijkheid ziet van *place-marketing*: er moet een monument komen!

Bevolkingsdaling

Pearce, F. *Volksbeving. Van babyboom naar bevolkingscrash*. Uitgeverij Jan van Arkel, 315 p., € 14,95.

De kern van het betoog van wetenschapsjournalist Fred Pearce in *Volksbeving*, een letterlijke vertaling van *Peoplequake*, staat al in de inleiding. Wie ouder is dan 45 heeft iets meegemaakt wat geen enkele generatie ooit beleefde: een verdubbeling van de wereldbevolking. Wie jonger is dan 45 zal tijdens zijn leven ook iets unieks meemaken: een vermindering van de wereldbevolking. Of bijna uniek, want 700 jaar geleden deed de pest de wereldbevolking slinken.

Die stelling werkt hij uit in de 28 daarop volgende hoofdstukken: mengelingen van

historische verhalen en journalistieke rapportages. De verhalen gaan over de demografische rampen in afgelopen twee eeuwen zoals de Ierse hongersnood in de jaren 1840. En over de hoofdpersonen van het demografische debat: *usual suspects* als Malthus met zijn doemdenken, Galton met zijn eugenetica en Ehrlich die in zijn *The Population Bomb* (1968) voorspelde dat ergens tussen 1983 en 1990 een miljard mensen van honger zou sterven. Pearce haalt ook vergeten profeten onder het stof vandaan, zoals de ooit invloedrijke William Vogt die in 1948 in *Road to Survival* concludeerde dat tussen 1940 en 2050 de bevolking zou oplopen van twee tot drie miljard, een groei die 'minstens driekwart van de mensheid zal uitroeien'. De journalistieke rapportages gaan over het heden. Bijvoorbeeld over de emancipatie van vrouwen, waardoor mannen meer en meer een partner zoeken in landen waar nog gedweeë vrouwen te vinden zijn. Zuid-Koreanen halen een meisje uit Vietnam, Britten uit Thailand. Ongewoon voor een boek over demografie komen in *Volksbeving* geen grafieken en tabellen voor.

Hoe onjuist voorspellingen als die van Ehrlich en Vogt ook bleken, ze hebben ook de status van een *self-denying prophecy*. Ze boezemden zo veel schrik in dat overheden in actie kwamen. Zo kwamen er een groene revolutie, gezinsplanning en éénkindpolitiek. En meer welvaart en onderwijs voor vrouwen die vervolgens kozen voor minder kinderen. In absolute groei was 1987 het topjaar: er kwamen toen wereldwijd 87 miljoen mensen bij. Momenteel is de jaarlijkse vermeerdering 78 miljoen en dat cijfer zal verder dalen. Vanaf 2050 zal het negatief worden: de bevolking gaat krimpen. Tussen 1987 en 1999 groeide de bevolking van vijf naar zes miljard. Voor het volgende miljard heeft de mensheid geen twaalf maar veertien jaar nodig: de zeven miljard wordt in 2013 verwacht, het achtste miljard – 'als we daar al komen' – pas na 2033. En in 2100 zitten we al weer op vijf miljard, aldus Pearce. Zoals we nu ons hoofd schudden over de voorspellingen van Vogt en Ehrlich, zullen we dat over enkele decennia ook doen met die van hem?